

Ioan T. Morar

LINDENFELD

roman

Ediția a IV-a

POLIROM
2025

Cuprins

<i>Mulțumiri.</i>	9
<i>Istoria localității Lindenfeld scrisă de cineva care a trecut pe acolo</i>	11
Capitolul unu	21
Capitolul doi	46
Capitolul trei	69
Capitolul patru	99
Capitolul cinci	126
Capitolul șase	154
Capitolul șapte	183
Capitolul opt	213
<i>Referințe critice.</i>	255

„Ei, desigur“, își zicea, „după cum evoluează lumea, în viitor se vor găsi suficiente tristeți care să merite lacrimile de acum. Și dacă există o democrație a plînsului, vor fi destule lacrimi pentru toți.“

Marele Racord, cum l-a numit, într-o discuție cu Otto, marea reîntîlnire cu trecutul s-a petrecut în holul unui hotel modest de lîngă gara din München. Fusesse chemat acolo la telefon de o voce speriată de femeie. Venea din România și voia să-i înmîneze ceva personal. Deși s-a simțit ușor contrariat, știa că n-are ce pierde, așa că s-a dus, îl mîna nu numai un soi de curiozitate, ci și pre-simțirea că e ceva cu adevărat important. De felul lui nu era un nerăbdător, asta face averea în primul rînd, tocește nerăbdările, dar atunci abia așteptase să vadă despre ce e vorba.

Femeia, ceva mai în vîrstă decît el, era din Gărîna și voia să-i transmită o scrisoare de la Gudrun. „Vreau s-o citiți numai după ce ne despărțim“, i-a spus. „Eu o știu pe de rost. M-a rugat Gudrun s-o învăț pe de rost pentru că, dacă s-ar pierde, să pot s-o pun eu pe hîrtie. N-am pierdut-o, am purtat-o ani de zile cu mine, din lagărul siberian pînă acasă, la Gărîna. Și, apoi, de teamă să n-o găsească cine știe cine, am purtat-o într-un buzunar secret. Știu ce scrie și mi se pare nepotrivit din partea mea să vă văd citind-o.“

Klaus a întrebat-o cum a ajuns să iasă din România. Speriată, s-a uitat în toate părțile.

„Dacă n-aș avea scrisoarea de la Gudrun drept garanție, cred că mi-ar fi frică să vă spun. Mi s-a spus la plecare să nu suflu o vorbă. Am fost cumpărată de fiica mea, măritată cu un doctor care, la rîndul lui, a cumpărat-o pe ea.“

„Stați puțin, nu înțeleg. Cum să vă cumpere?! De la cine?! Înțeleg să plătești o călăuză să te treacă granița. De cînd există granițe, există și călăuze. Dar să te cumpere – mi se pare mult spus. Și autoritățile ce au zis?“

„Păi, autoritățile m-au vîndut! De aia mi-e și frică să vorbesc. Am costat opt mii de mărci, pentru că sunt bătrîna. Cunoașteți Timișoara?”

„Nu prea, am fost o singură dată, cînd eram la liceu la Caransebeș. Un oraș frumos. Primul oraș mare pe care l-am văzut.”

„Ei, nu contează. M-a chemat într-o casă bună, făloasă, pe lîngă Gara de Est, peste linii, și mi-a spus că, dacă fiică-mea dă opt mii de mărci, primesc pașaportul. Mi l-a și arătat, era un pașaport gol, fără nume. Am întrebat cum pot fi sigură. Și mi-a spus că și pe fiica mea tot ea a vîndut-o.”

„Cum, vînzătoarea era o femeie?”

„Da, era o țigancă. Vorbea foarte sigură de ea. Chiar m-am gîndit, la un moment dat, că-i securistă mascată în țigancă. Dar prea-i veneau bine hainele, rochiile alea multe de pe ea, ca să nu fie adevărată. Și mi-a spus că primesc pașaportul după ce dau prima mie de mărci. După aia, ca să plec, trebuie să dau și restul. Dacă nu voi da banii, voi fi oprită la graniță și întoarsă. Voi pierde și mia de mărci, și șansa de a mai fi cumpărată vreodată.”

„Tot nu înțeleg: o femeie făcea totul, ea conducea vînzarea?”

„Nu. După ce am bătut palma, mi-a spus că ea nu-i decît o rotiță și că primește comision cinci sute de mărci de om. În spatele ei lucra Securitatea. Știa și Partidul. În ziua în care am primit pașaportul, culmea, nu la femeia aia acasă, ci la ghișeu, la Pașapoarte, m-am întîlnit cu șeful ei, unul Cicoș. Mi-a spus să-mi țin gura, pentru că ei au brațul lung și cine știe ce aș putea păți în Germania. Și m-a întrebat dacă mai știu pe cineva care are neamuri afară și vrea să plece. Contra cost, se înțelegea. I-am dat adresa unui văr al soțului meu din Lindenfeld. M-am dus acolo și m-am întîlnit cu el. Dar mi-a spus că nu are cine să-l cumpere, a pierdut legătura cu băieții lui. Nu-l mai căutau, nu-i mai scriau.”

„Cum mai e la Lindenfeld? a întrebat Klaus, ca și când ar fi ieșit dintr-o amorțeală de câțiva ani. Cum merge satul?“

„Merge bine, i-a spus femeia. Nu voia să-i spună că s-a înjumătățit, că au rămas numai bătrînii. Nu voia să-l supere pe fostul iubit al lui Gudrun, să-l mai întristeze. Lăsase totul pe seama scrisorii.“

Asta chiar e grozăvie, gîndea Klaus. Să vinzi oameni. Grozăvie, desigur, la fel de mare era și să cumperi oameni. Dar era de scuzat oarecum, dacă-i cumperi ca să-i salvezi. La un moment dat, cînd a întrebat de Lindenfeld, i-a trecut prin cap o idee năstrușnică: ce-ar fi să-i cumpere și el pe toți locuitorii din Lindenfeld? Cu jumătate de milion de mărci, ar fi reușit să facă tranzacția. Iar ei să nu știe nimic, să se trezească doar că au pașaport pentru Germania, să urce în autobuze și să părăsească satul. De fapt, să părăsească *sistemul*. Satul era nemțesc. Satul acela era țara lor. Doar că țara în care se afla satul nu mai era *și* a lor. O țară din care au fost deportați și unde, apoi, a năvălit comunismul peste ei și le-a schimbat viața lor obișnuită.

A întors ideea pe toate părțile și, pînă la urmă, s-a gîndit că prea s-ar fi jucat de-a Dumnezeu. Cu bani poți cumpăra oameni, dar nu-ți pot da și dreptul să le schimbi viețile. Ce-ar fi făcut ei în Germania? Dacă și-ar fi pus mintea, ar fi putut să le cumpere case la toți, să construiască pur și simplu un mic sat pe care să-l boteze la fel, Lindenfeld. Dar dacă n-ar fi vrut să plece toți? De ce să împartă satul în două? Și cum ar fi putut să care cimitirul, singura dovadă a unui trecut care era al lor și numai al lor? Și ce ar fi făcut cu Statuia Dispăruților? S-o lase acolo sau s-o aducă împreună cu cei care ar fi acceptat să vină în Germania?

Femeia care îi înmînase scrisoarea i-a vorbit și despre Statuia Dispăruților, despre cum a ajuns aceasta la mama lui bolnavă, de care avea grijă o nepoată, o verișoară de-a lui. I-au adus-o niște vecini îndrumați de Mathias. S-a ridicat

din pat și a ieșit cu ultimele puteri în curte s-o vadă. A pipăit cu mâinile slăbite numele soțului ei pe marmura rece. Atît mai rămăsese din bărbatul ei, acolo mai trăia, în șanțulețele unor litere cioplite pe o placă. Toate grozăviile deportării se regăseau adunate în numele de pe marmură. Un semn, un ultim semn pe care nici măcar nu i-l făcuse bărbatul, ci cîtiva dintre cei care s-au întors.

Cît despre fiul ei, el mai trăia doar într-un text impersonal scris pe o vedere din Rio de Janeiro, scăpată ca prin minune de filtrele de la poștă. „Fiți binecuvîntați în numele Fiului“, scrisese Klaus, iar imaginea reprezentîndu-l pe Isus crucificat, marea Statuie de la Rio, lăsa un sens dublu să încerce vigilența autorităților și să răzbească pînă la Mamă. Acea vedere deja uzată, aproape flendurită, era singura icoană pe care o săruta înainte de culcare. Ieșirea în curte, emoția întîlnirii cu „ultima urmă“ a bărbatului ei i-au grăbit sfîrșitul.

Seara a închis ochii de tot. „Bine că totuși s-a mai întîlnit, ultima dată, cu bărbatul ei, cu Dispărutul“, au spus cîteva bătrîne la priveghi. Statuia Dispăruților, existența ei, clandestină la început, apoi ieșirea ei la lumină și toată cinstirea pe care i-au acordat-o sătenii l-au emoționat. „În fond, și eu sunt Dispărut. Atîta doar că trăiesc.“

A intrat într-o cafenea din centru. Era încă liniște, nu ieșise lumea de prin birouri. S-a așezat într-un colț liniștit unde, pe masă, bătea un fascicul de lumină de afară. Să facă lumină în trecut, gîndi. Apoi, stăpînindu-și nerăbdarea, zvîcnetul din tîmple, nodul din stomac, desfăcu scrisoarea din plicul ponosit pe care un scris tremurat dovedea că înăuntru se află scrisoarea scrisă de Gudrun către Klaus.

Dragul meu Klaus,

Nu ți-am spus niciodată așa, „dragul meu“, deși, după ce nu ne-am mai văzut, m-am gîndit la tine numai ca la „dragul meu“, singurul meu drag. Această scrisoare este prima și, după cum merg lucrurile cu mine, chiar ultima.

Oriunde ai fi în lumea largă, mă aflu la mii de kilometri de tine, sunt într-un lagăr de muncă nu foarte departe de Sverdlovsk, cred, lângă satul Volodarka, în Urali, sau în Siberia, n-am știut niciodată cu precizie unde suntem din punctul de vedere al geografiei. Din punctul de vedere al suferinței, dragul meu Klaus, sunt la capăt. Sunt bolnavă de tot și am auzit șoptindu-se că nu mai prind primăvara, adică nu mai prind nici eliberarea despre care se vorbește că va fi la vară, ca urmare a protestelor de la Crucea Roșie. Voi muri fără să mai fiu liberă vreodată. Poate *Dincolo* să fiu plătită cu libertate veșnică.

Îți scriu cu greu, mă opresc atunci când aud pași apropiindu-se de dormitorul nostru, citesc ce ți-am scris și nu pot să reiau nimic, pentru că nu am altă hîrtie. Pentru cele zece foi și pentru călimara de cerneală cu tot cu toc am plătit greu. Am plătit cu trupul meu acum cîteva luni, când nu se știa că voi muri și mai eram atrăgătoare pentru paznici. Sunt crudă, dragul meu Klaus, îți spun adevăruri crude, dar cred că tu vei avea puterea și să le crezi și să mă ierți pentru ele.

Cred că ar trebui să aflu cîte ceva din povestea mea de după deportare, să rămîna o dovadă firavă despre cît am suferit. Nu știu dacă va ajunge la tine scrisoarea, dacă eram pe o insulă pustie o puteam pune într-o sticlă, aici, în insula asta, de frig, mizerie și suferință nu găsesc ceva ce să țină loc de sticlă și nici speranță sănătoasă nu găsesc. Îți scriu pentru ca să mă simt izbăvită, într-un fel, de tot ce s-a întîmplat atît de strîmb în viața mea. Dacă se va întoarce cineva de aici, dacă va mai fi cineva liber și în stare să ajungă acasă, atunci voi face tot posibilul, voi lăsa cu limbă de moarte să ducă scrisoarea ca să-ți ajungă cumva. La tine, dragul meu fără adresă.

Iată povestea mea, așa cum încape ea în niște cuvinte bătătorite. Pentru că am apucat să împlinesc 18 ani, blestemată vîrstă, cu două săptămîni înainte, am fost trecută și eu pe listă la deportare. Am fost convocați la Caransebeș mai mulți din Gărîna, din Brebu, și am auzit că la alt tren sunt și din Lindenfeld și Sadova. Cîțiva, mai fricoși sau mai curajoși, nu știu cum să le spun, au fugit în pădure și nu

s-au prezentat. Am fost urcați în vagoane de vite și n-am plecat imediat, ne-au ținut o noapte, se zvonea c-or să ne ducă în Bărăgan să muncim pământul. M-am uitat după tine, în gară, nu te-am văzut, m-am uitat și printre scîndurile vagonului, cît am stat acolo, și atunci m-am rugat ca măcar tu să nu fii chemat.

Cîțiva au întrebat de ce suntem trecuți pe listă, și un muncitor în salopetă nouă, cu armă și banderolă roșie, ne-a spus sec: „Fiindcă sunteți nemți împruțiți și hitleriști ordinari! Și ați pierdut războiul!“. Părea un fel de șef, deși adevărații șefi erau rușii, care dădeau ordine în rusește. Aveam vina că suntem nemți, ca și cînd noi am ales să fim nemți și ei au ales să fie români sau ruși. Și ca și cum ne-am fi putut schimba alegerea. Am întîlnit un doctor evreu care avea doar nume nemțesc, dar l-a turnat cineva și a ajuns și el să fie trecut la nemți și hitleriști. Nu l-a crezut nimeni că nu e neamț, făcuse facultatea la Berlin. Pînă la urmă, s-a împăcat cu soarta și a devenit doctorul nostru cît timp am stat cu toții la un loc.

După aia ne-au despărțit și am ajuns unde sunt acum. Și doctorul nostru de aici, deportat și el, e tot un neamț. El m-a operat și mi-a făcut ultimul avort. Dar să nu trec prea repede peste poveste. Am citit ce ți-am scris, a trecut încă o noapte, am avut frisoane și m-am trezit tîrziu, toți sunt deja la muncă. Te rog să mă ierți și pentru că nu sunt prea limpede în ce spun.

Reiau de la Caransebeș. Am venit la gară cu săniile, am vrut să fug și eu, dar ne-au spus că o să o ia pe mama în locul meu, iar mama era bolnavă, ar fi murit pe tren. Ne-au suit în vagoane și ne-au ținut o noapte, ne-au lăsat să ne luăm și cîteva lucruri, ceva de mîncare, ca să nu trebuiască să ne hrănească ei. Aveam și o sobă de tablă într-un colț și i-au scos burlanul pe un gemuleț. Ne-am temut că o să murim din cauză că eram prea înghesuiți, dar nu numai că n-am murit din asta, chiar am trăit, ne-au ținut în viață aburul și răsufările.

Am călătorit peste o lună de zile printr-o iarnă din ce în ce mai grea, pînă am ajuns în mijlocul celei mai grele ierni pe care am trăit-o. Ca să nu ne pierdem mințile, am hotărît